

Вплив СВМ на металургійну галузь України

Станіслав Зінченко,
директор GMK Center

Про документ

Цей документ містить дослідження впливу СВАМ (carbon border adjustment mechanism) на виробників сталі та стан економіки України.

Цей документ має на меті звернути увагу на ризики, що створює СВАМ для вуглецевоємних галузей та країн, що розвиваються. Він спрямований на осіб, що приймають рішення, як в Україні, так і в Євросоюзі, як на рівні бізнесу, так і на державному рівні.

Максимальне врахування специфіки роботи галузі виробництва сталі стало можливим в результаті залучення для виконання дослідження австрійської галузевої консалтингової компанії Horst Wiesinger Consulting.

Маємо надію, що результати дослідження GMK Center та Horst Wiesinger Consulting будуть мати практичне значення для формування проекту механізму СВАМ, формування переговорної позиції України щодо СВАМ, розробки механізмів нейтралізації ризиків, що створює СВАМ.

ЗМІСТ

Вступне слово	3
СВАМ, як спеціальний фіскальний інструмент	4
Обсяги металургійного експорту з України до ЄС	9
Модель розрахунків та розрахунок сум платежів СВАМ	13
Оцінка впливу СВАМ на рівень цін	20
Оцінка впливу СВАМ на конкурентоздатність виробників сталі України на ринку ЄС	24
Результати дослідження	32
Додатки	38
Контактна інформація	42

Доктор **Хорст Візінгер**,
CEO Horst Wiesinger Consulting,
Голова Наглядової ради GMK Center

Вступне слово

Carbon border adjustment (CBAM) — надзвичайно важлива тема, необхідність розгляду якої ні в кого вже не викликає сумнівів. Проте у суспільній дискусії бракує обґрунтованих відповідей на логічні питання. Наприклад, які наслідки спричинить запровадження CBAM, який оптимальний дизайн цього механізму, як CBAM вплине на дію вже підписаних міждержавних угод.

Тому мета цього дослідження — надати базу для подальшого діалогу, як в Україні, так і в ЄС, щодо запровадження CBAM.

Очевидно, що CBAM змінить наявні конкурентні переваги виробників з різних країн й обмежуватиме імпорт у ЄС. Як приклад — CBAM є дискримінаційним по відношенню до конвертерного способу виробництва сталі, що є основним для України. Розвиток конвертерного виробництва в Україні пов'язаний з перевагами, які надає доступ до ресурсів залізорудної сировини. Проблема в тому, що конвертерна технологія не має істотного потенціалу зниження викидів CO₂. Тобто CBAM позбавить Україну конкурентних переваг.

Ризик від дії CBAM для країн, що розвиваються, полягає у необхідності швидкого пристосування до нових умов, до зміни технологій, ланцюжків поставок. Це великий стрес для бізнесу. Політика декарбонізації промисловості в ЄС стартувала ще у 2000 р., коли вперше був презентований проєкт системи торгівлі квотами EU ETS. Тож європейська галузь мала 20 років для адаптації. За цей час активно розвивалися електросталеплавильні потужності. Зокрема, сьогодні в сегменті довгого прокату 85% потужностей — електросталеплавильні. Але цей шлях не універсальний. Інші країни мають винайти власний рецепт декарбонізації. На його втілення можуть знадобитися десятиліття, і цей процес може бути болючим для економік.

Для нейтралізації негативних наслідків Україні потрібно домогтися індивідуального підходу в рамках CBAM. Оскільки Україна прийняла на себе зобов'язання з імплементації європейського екологічного законодавства та приєдналася до European Green Deal, синхронізація кліматичної політики унеможливіє перенесення

вуглецевоємних виробництв з ЄС до України. Тобто ризик так званого «витоку вуглецю» (carbon leakage), яким обґрунтовують необхідність запровадження CBAM, для України не має сенсу — він фактично нейтралізований.

Непродумане запровадження CBAM загалом призведе до малопередбачуваних наслідків. У перспективі CBAM має всі шанси перетворитися на інструмент дискримінації менш фінансово заможних країн, які не зможуть за короткий проміжок часу радикально знизити викиди CO₂, тоді як державна підтримка декарбонізації європейських виробників лише зростатиме (в т.ч. за рахунок акумуляції коштів від CBAM).

Основна мета CBAM — сприяти глобальному скороченню викидів CO₂. CBAM може виконати цю мету лише за умови правильного формату, який буде узгоджений з інтересами країн-учасників. Запрошуємо всі зацікавлені сторони взяти участь у дискусії, щоб допомогти сконструювати виважений та збалансований механізм CBAM, що дасть рівноправні можливості всім країнам рухатися в напрямку декарбонізації.

СВАМ як спеціальний фіскальний інструмент

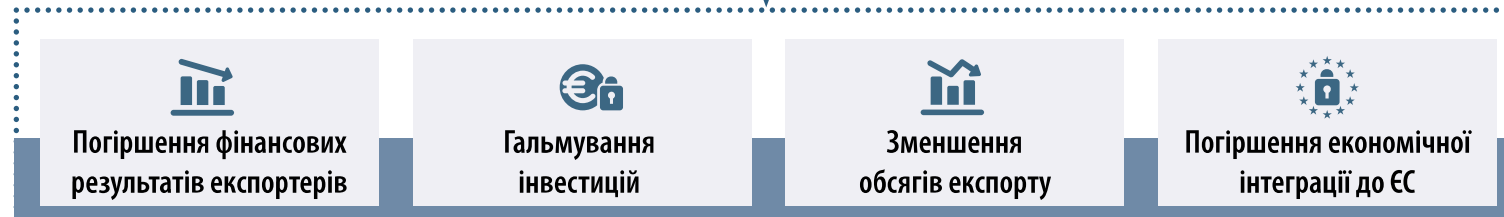

CBAM створює ризики для українського експорту в ЄС

Що таке CBAM

Ризики CBAM

ЄС розглядає CBAM як спеціальний фіскальний інструмент, що змусить виробників імпортованої продукції сплачувати таку саму ціну за викиди CO₂, яку сплачують європейські виробники.

Мета CBAM – включити до собівартості імпортованих товарів ті витрати, що були б здійснені, якби виробництво цих товарів перебувало під таким самим режимом регулювання парникових викидів, як у ЄС.

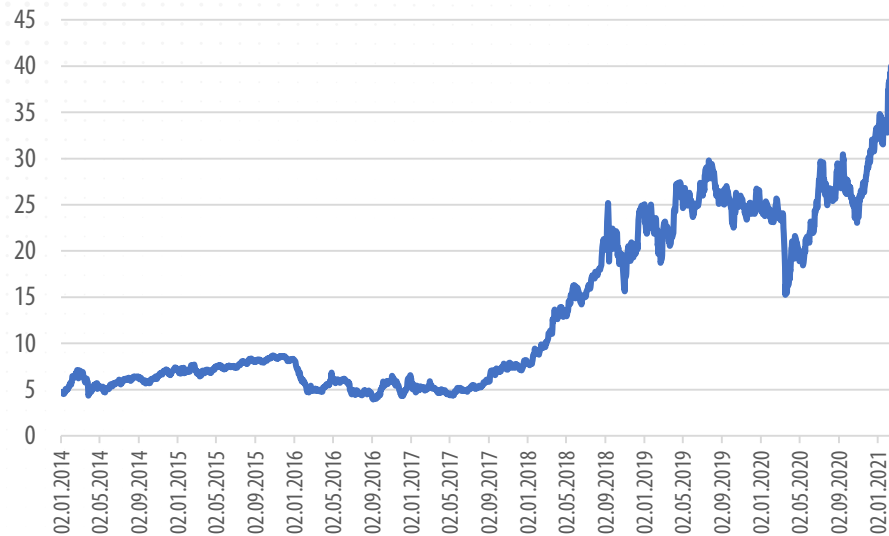
Питання CBAM є дуже гострим для України, для якої ЄС є основним торговельним партнером. Роль ЄС як торговельного партнера посилилася за останні 5–6 років як результат курсу України на економічну інтеграцію з ЄС. Частка експорту України до ЄС зростає з 34,1% у 2015 р. до 41,5% у 2019 р.

Але третина українського експорту до ЄС – це вуглецеємна продукція (чавун, сталеві напівфабрикати, прокат та інші вироби з чорних металів, металеві руди, добрива та інша хімічна продукція, електроенергія), що потенційно підпадає під дію CBAM.

Запровадження CBAM означатиме зниження конкурентоспроможності українського експорту, збитки для вітчизняної економіки, а також створює ризики розривання побудованих виробничих ланцюжків між Україною та ЄС, деградації торговельних відносин та економічної інтеграції.

Найважливіше завдання СВММ – усунення carbon leakage

Ціна дозволів на викиди CO₂ в ЄС, євро/т

Джерело: http://energy.instrat.pl/co2_prices

Цілі СВММ

Знизити ризик «витоку вуглецю» (carbon leakage)

Carbon leakage – збільшення викидів парникових газів за межами країни, що виникає за рахунок перенесення виробництва за кордон через відмінності в екологічній політиці різних країн. Тобто промислове виробництво буде зменшуватися у країнах з жорсткою екологічною політикою та зростати в країнах з м'якою політикою. СВММ перешкоджатиме цьому процесу.

Ліквідувати відмінності кліматичних амбіцій між країнами

У рамках Паризької угоди щодо боротьби зі зміною клімату країни самостійно визначають свою мету щодо скорочення викидів CO₂. Наприклад, ЄС має намір стати вуглецево нейтральним до 2050 р. Цілі більшості країн – торговельних партнерів менш амбітні.

Усунути асиметричність кліматичної політики різних країн

Боротьба зі зміною клімату є глобальним завданням. Досягти глобальних цілей можливо лише глобальними зусиллями. В ЄС діє система торгівлі парниковими квотами EU ETS. Ціни квот зростають з кожним роком. Але не всі країни – торговельні партнери оподатковують викиди CO₂. Крім того, ставки наявних податків на CO₂ нижчі, ніж у ЄС.

СВАМ – суперечливий інструмент

Ефекти для ЄС	Ефекти для України
Вирівнювання «правил гри» в плані екологічної політики в ЄС та країнах - партнерах	СВАМ означає зростання витрат для українських виробників. «Правила гри» не будуть рівними, оскільки можливості України по державному стимулюванню процесу декарбонізації, а також можливості бізнесу по залученню фінансування значно поступаються ЄС
Підтримка конкурентоспроможності місцевих виробників	СВАМ – чергове торговельне обмеження експорту України в ЄС
Усунення carbon leakage	СВАМ буде передбачати скорочення вітчизняного промислового виробництва. Україна є учасником European Green Deal, то ж carbon leakage щодо України є нейтралізованим
Наповнення бюджету ЄС за рахунок додаткових надходжень від СВАМ	Українські виробники не матимуть доступу до фондів, які акумулюватиме ЄС від СВАМ. За рахунок коштів українських підприємств європейські виробники будуть модернізувати власні потужності
Створення ринку низьковуглецевих товарів	Українські виробники не зможуть вийти на європейський ринок низьковуглецевих товарів, оскільки не матимуть такої ж підтримки декарбонізації, як в ЄС
Стимулювання активної декарбонізації за межами ЄС, в т. ч. за рахунок встановлення цілей з досягнення вуглецевої нейтральності Зниження викидів CO ₂ у глобальному масштабі	Зменшення інвестиційного ресурсу українських виробників в результаті СВАМ буде гальмувати процес декарбонізації в Україні

Механізм СВАМ може не мати вирішального впливу на визначення сум платежів

У рамках дискусії, що триває, обговорюються кілька можливих форматів дії СВАМ.

Використання формату податку на імпорт мало ймовірно, оскільки це може мати негативні наслідки з огляду на невідповідність вимогам СОТ.

Розширення EU ETS для придбання квот на загальних підставах мало ймовірно, оскільки може непрогнозовано змінити умови на ринку купівлі квот у ЄС.

Придбання квот зі спеціального пулу може розглядатися як найбільш імовірний варіант та є базовим у цьому дослідженні. Імпортери не матимуть впливу на ціну, яка буде визначатися попитом та пропозицією в ЄС. Тобто така система де-факто буде податком.

Але вибір конкретного механізму застосування СВАМ не має вирішального впливу на розрахунок сум платежів. Конкретні параметри дії СВАМ за будь-якого його формату будуть сконструйовані для отримання необхідних результатів. Ключовим принципом при цьому буде забезпечення однакового рівня фіскального тиску на місцевих виробників і на імпортерів.

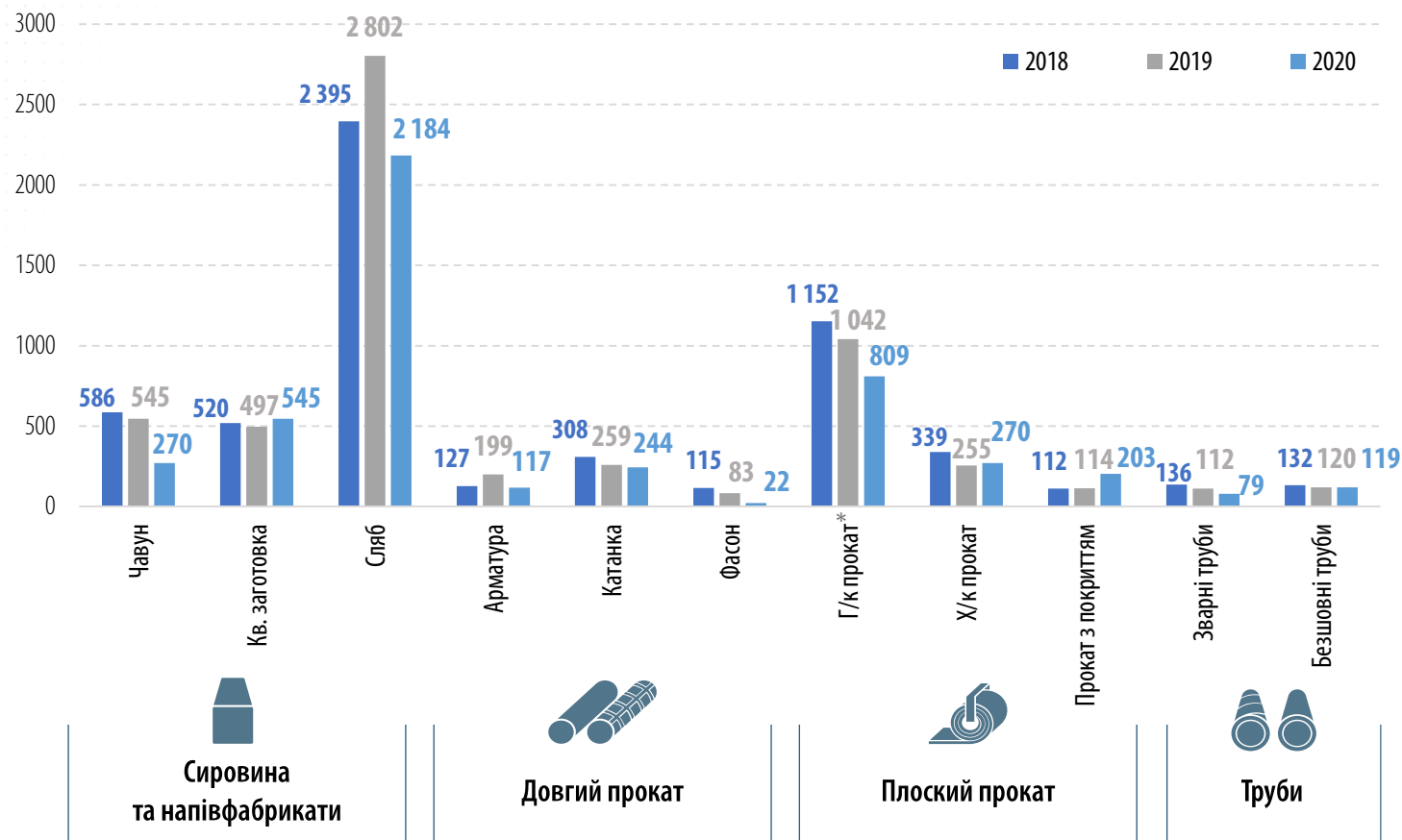
Прийняття рішення щодо формату СВАМ очікується в 2-му кварталі 2021 р. Ввести СВАМ в дію планується до 2023 р.

ОБСЯГИ металургійного експорту з України до ЄС

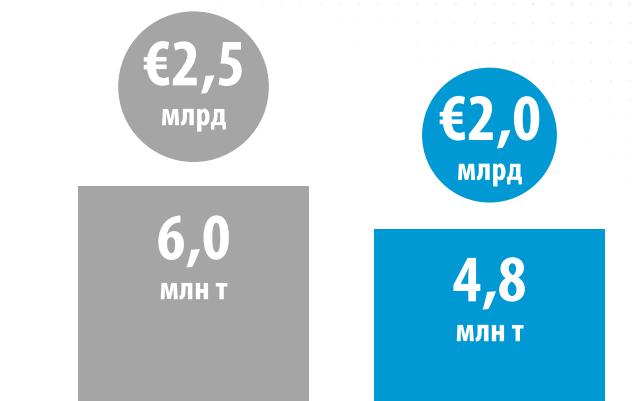
Близько €2,5 млрд металургійного експорту на рік підпадатиме під дію СВВАМ

Динаміка експорту металургійної продукції з України до ЄС, тис. т

Експорт до ЄС, 2019

Експорт до ЄС, 2020

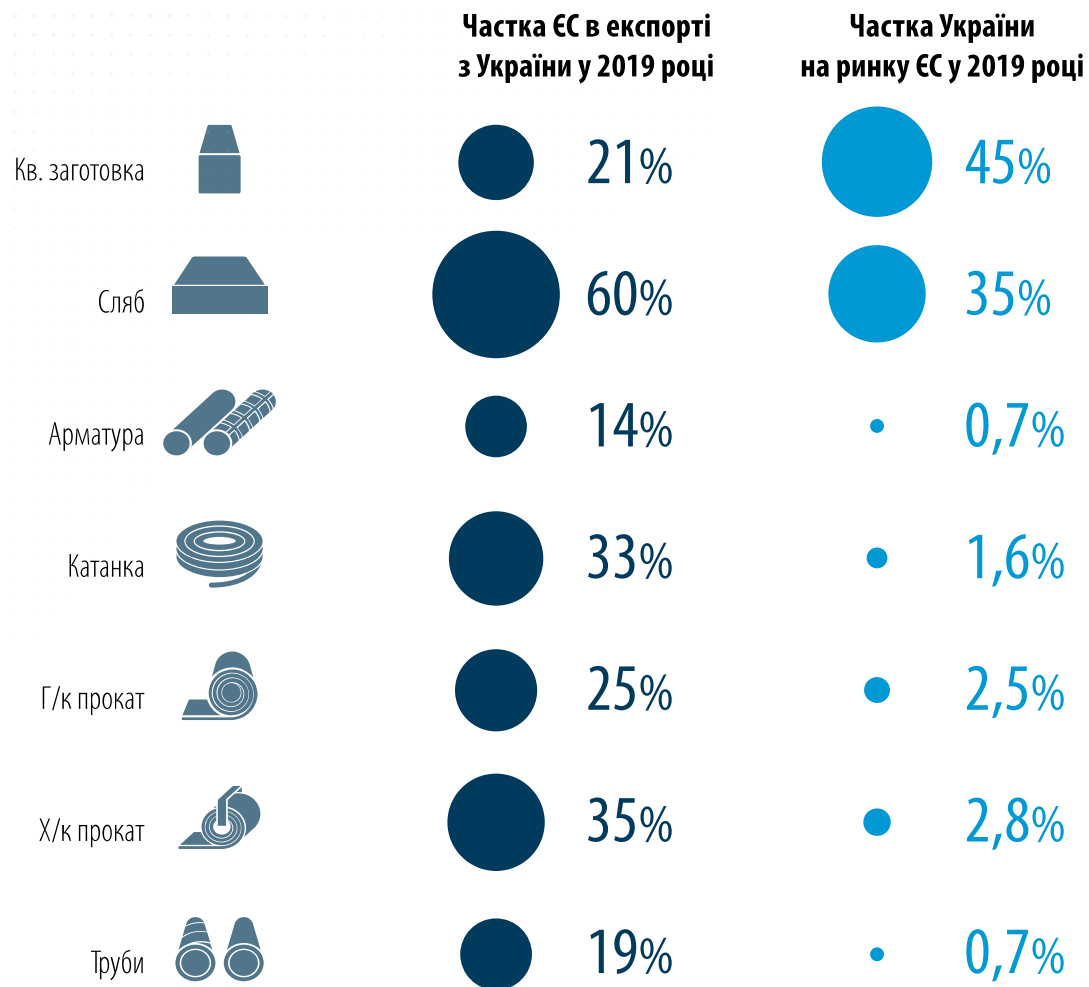
У 2020 р. обсяги експорту скоротилися у зв'язку з падінням споживання сталі в ЄС під впливом карантинних заходів від COVID-19. У 4-му кварталі 2020 р. обсяг споживання сталі в ЄС відновився до рівня на початку епідемії. Тож у 2021 р. ймовірно перевищення як обсягу, так і сум експорту 2019 р.

Основним продуктом металургійного експорту є напівфабрикати, зокрема сляби, що зумовлено входженням українських виробників до єдиних корпоративних ланцюжків виробництва з прокатними заводами в ЄС. Збільшення експорту напівфабрикатів зумовлене обмеженнями імпорту готового прокату і труб у вигляді системи захисних тарифних квот. Захисні квоти були запроваджені у 2018 р. та підлягають перегляду в червні 2021 р.

Джерело: Державна служба статистики України

* г/к прокат – сумарно г/к рулон на товстий лист

Ринок ЄС є «місцевим» для українських виробників металопродукції

Частка ЄС в експорті сталевих продукції з України в 2020 р. становила 31% (35% у 2019 р.) та 26% від обсягу виробництва товарної сталевих продукції.

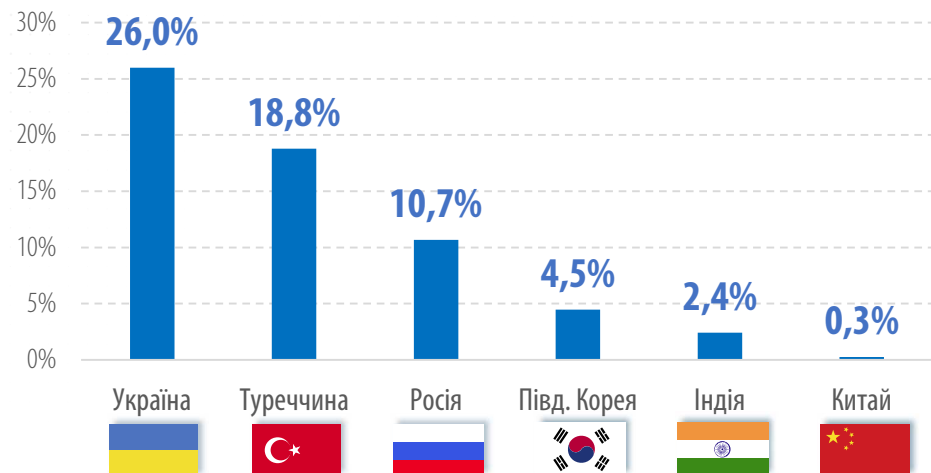
Тобто ринок ЄС фактично є базовим, іншими словами, «місцевим» для українських металургійних компаній. Частка їхніх продажів на внутрішньому ринку України є навіть меншою і становить близько 22–23%. Тому питання СВМ є надзвичайно важливим для вітчизняної металургійної галузі.

Водночас частка української продукції на ринку ЄС є неістотною: у 2019 р. від 0,7% до 2,8% для готового прокату та труб.

Висока частка продукції з України на ринку напівфабрикатів ЄС зумовлена відсутністю на ринку товарних слябів у країнах Євросоюзу пропозиції місцевих виробників. Потреби прокатних заводів задовольняються виключно за рахунок імпорту.

Українські виробники постраждають від запровадження СВМ найбільше

Частка експорту до ЄС у загальному обсязі виробництва сталі найбільших експортерів у 2019 р. в перерахунку на рідку сталь

Джерело: EUROFER, UN Comtrade, World Steel Association, розрахунки GМК Center

Залежність українських виробників сталі від ринку ЄС в 2,5 рази вища, ніж у виробників Росії, в 5,7 разів вища, ніж у металургів Південної Кореї, в 11 разів вища, ніж у виробників Індії.

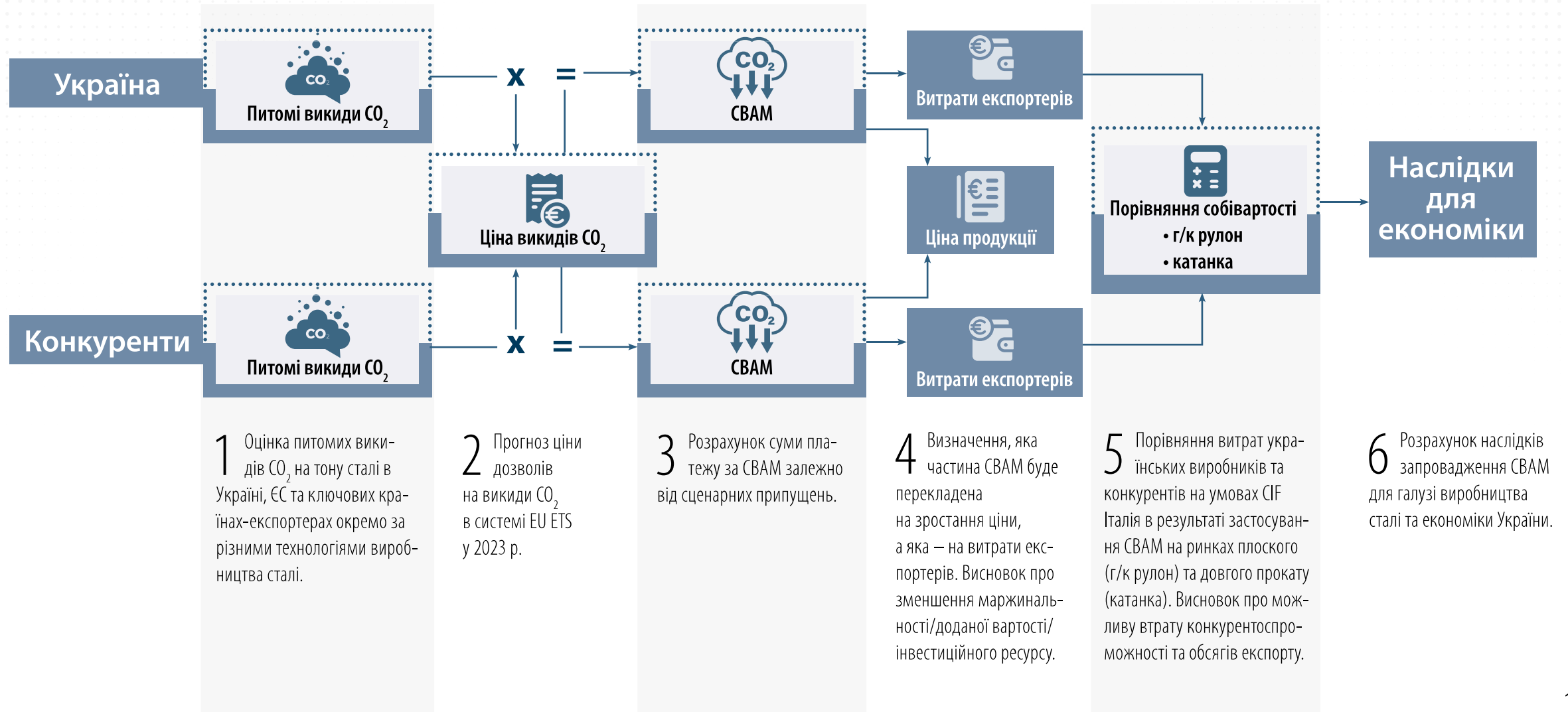
Тож запровадження СВМ впливатиме на українських виробників значно більше, ніж на наших конкурентів.

Окрім України, найбільшу частку поставок до ЄС має Туреччина — 18,8% від загального обсягу виробництва. Але наслідки дії СВМ для турецької сталевих галузі будуть мінімальними, що пов'язано з від трьох до чотирьох разів меншими обсягами викидів парникових газів, оскільки 71% сталі в країні виробляється електросталеплавильними заводами (ЕАФ).

Модель розрахунків
та **РОЗРАХУНОК СУМ
ПЛАТЕЖІВ СВАМ**

Модель розрахунків негативних наслідків СВАМ для металургійної галузі та економіки

Розбіжності між сценарними припущеннями полягають у наданні безплатних квот

Умова	Сценарій №1	Сценарій №2
Оподатковувана база	Обсяг імпорту до ЄС	
Географічне покриття	Усі країни	
СВАМ для виробників електросталі	Так	
СВАМ на напівфабрикати	Так	
Надання безплатних квот для виробників ЄС	Так	Ні
Надання безплатних квот для імпорту до ЄС	Так	Ні
Механізм компенсації СВАМ для імпорту електросталі	Так	Ні
Обсяг викидів	Scope 1+2	
СВАМ на продукцію downstream (труби)	Scope 1+2 + embedded (викиди по всьому виробничому ланцюгу)	
Розрахунок викидів	Середнє по країні	
Захисні тарифні квоти	Немає	

Основні розбіжності, що відокремлюють умови двох сценаріїв, полягають у наданні безплатних квот (free allocations):

- **Сценарій №1 «Збалансований»** – виробники імпортової продукції отримують безкоштовні квоти за нормами ЄС. Місцеві виробники зберігають право на безкоштовні квоти.
- **Сценарій №2 «Жорсткий»** – виробники імпортової продукції не отримують безкоштовні квоти. Місцеві виробники втрачають право на безкоштовні квоти.

Це питання є дискусійним, оскільки надання безкоштовних квот виробникам ЄС є інструментом запобігання carbon leakage. Тому в разі запровадження СВАМ може мати місце дублювання інструментів.

За Сценарієм №2 витрати виробників ЄС також зростуть, оскільки у 2019 р. близько 90% прав на викиди були отримані безкоштовно.

Інші припущення у розрахунку сум платежів СВAM

1 Сума платежу за СВAM розраховується на основі обсягу квот на викиди, який треба буде докуповувати, та середньої прогнозної ціни дозволів на викиди у 2023 р. Обсяг квот, який треба докуповувати, відрізняється залежно від двох сценаріїв. Прогнозована ціна дозволів розрахована на основі консенсусу інвестиційних банків.

2 У Сценарії №1 передбачається дія безкоштовних дозволів на викиди для виробників імпоротної продукції. Розрахунок безкоштовних квот для виробників імпоротної продукції здійснено за тою самою методикою, що діє для виробників ЄС. [Докладніше](#)

3 Передбачено, що дія СВAM поширюватиметься і на виробників електросталі. У ЄС, щоб не дискримінувати жодну технологію виробництва, для виробників електросталі замість

системи безкоштовних квот діє система компенсацій вартості електроенергії. Дані щодо сум таких компенсацій відсутні. Сума компенсації розраховується на основі обсягу викидів парникових газів виробників електросталі відповідно до частки безкоштовних квот у сукупних викидах виробників конвертерної сталі в ЄС.

В Сценарії №1 для імпоротної продукції, виробленої електричним способом, передбачена така сама система компенсації, як і для виробників ЄС.

У Сценарії №2 передбачається як втрата безкоштовних квот європейськими виробниками конвертерної сталі, так і втрата компенсацій виробниками електросталі.

4 Для сталевих продукції, яка є продуктом більш глибокої переробки (downstream), наприклад для зварних труб, передбачається враху-

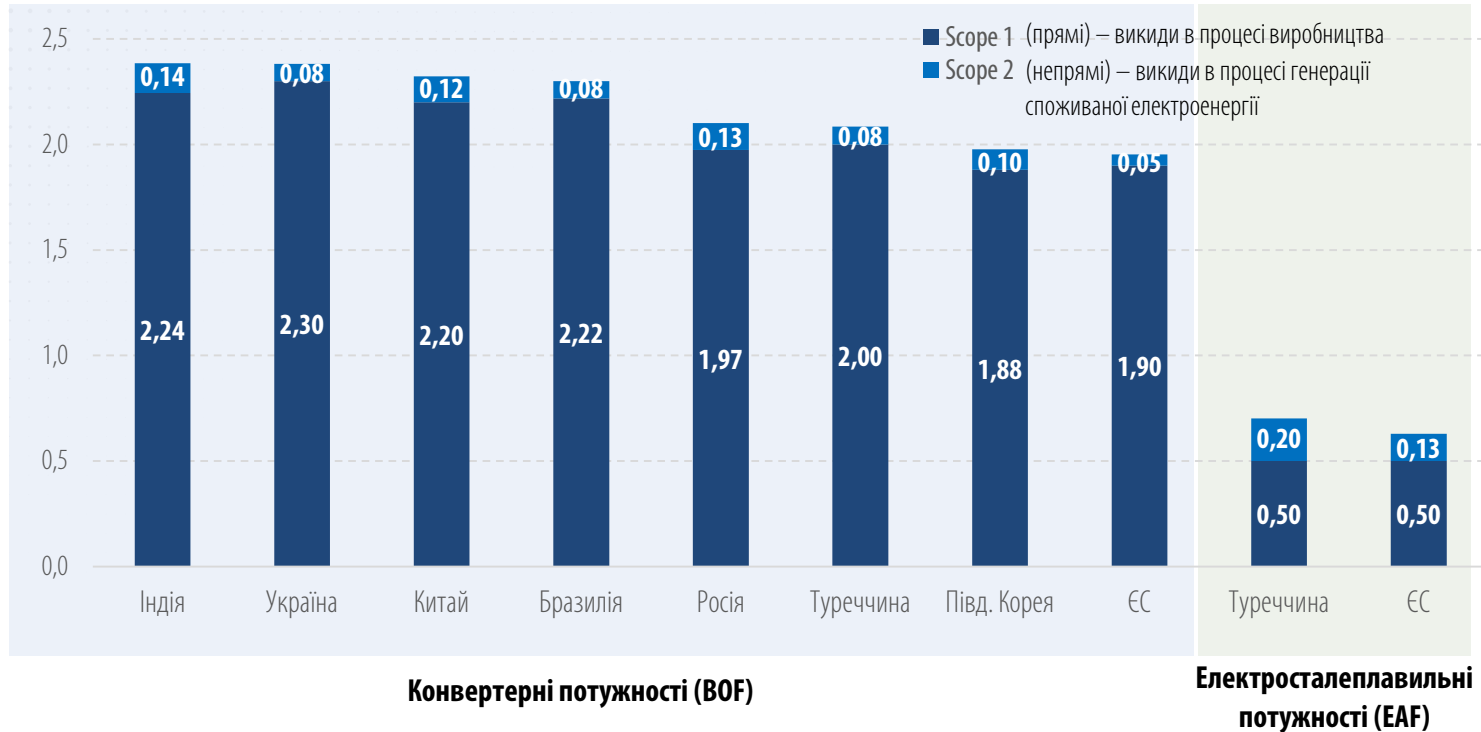
вання обсягу тих викидів, які здійснені у процесі виробництва штрипсу, що був використаний для виготовлення зварних труб (embedded), а також прямих (score 1) та непрямих (score 2) викидів.

5 Обсяг викидів, що буде базою для розрахунку сум платежів за СВAM, є сумою score 1 (прямих викидів) та score 2 (непрямих викидів). У розрахунках використовуються середні обсяги викидів за окремими країнами. Який саме показник буде використовуватися для розрахунку платежу за СВAM — індивідуальний, на рівні компаній, чи середній, на рівні країн, — наразі є предметом дискусій.

6 Сума коштів, сплачених за викиди в країнах виробників імпоротної продукції, у розрахунку платежу за СВAM не враховується через їхню нематеріальність.

CBAM надасть переваги виробникам електросталі

Середні питомі викиди парникових газів на тонну сталі, т

Джерело: корпоративні звіти, IEA, BCG, дані ЗМІ, розрахунки GMI Center

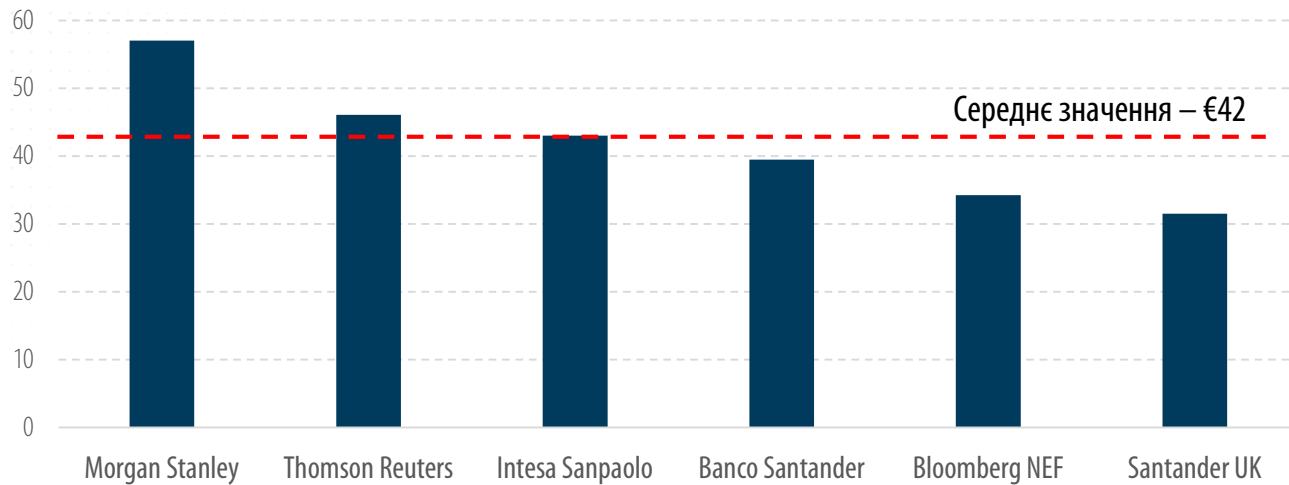
Сукупні викиди (score 1 + 2) українських виробників становлять 2,38 т парникових газів на тонну сталі, що перевищує показник найближчих конкурентів з Росії (2,1 т) чи Туреччини (2,1 т).

Тому збитки від CBAM для українських виробників сталі будуть вищими, ніж для їхніх конкурентів з інших країн. Також частка конвертерного способу виробництва в Україні вища, ніж в інших країнах. Тож у національному масштабі Україна буде серед країн, що постраждають від CBAM найбільше.

Викиди виробників сталі електричним способом (шлях циклічної переробки брухту) в середньому в три-чотири рази менші. Отже, виробники електросталі отримають конкурентну перевагу в результаті запровадження CBAM.

Ціни дозволів на викиди CO₂ мають тенденцію постійного зростання

Консенсус-прогноз середньої ціни дозволів на викиди в системі EU ETS на 2023 рік, € за тону

Джерело: Bloomberg, Thomson Reuters, розрахунки GMK Center

Консенсус-прогноз цін дозволів на викиди CO₂ на 2023 рік становить €42 за тону викидів. Саме ці дані будуть використані у розрахунках впливу СВМ.

Середня ціна в 2019 р. становила €25, у 2020 р. - €32. Ціна щороку зростає, і ця тенденція збережеться в майбутньому, оскільки обсяг безплатних квот знижується щороку.

Консенсус-прогноз цін на 2030 рік становить €71.

Розрахунок платежів за СВМ для виробників сталі України

Розрахунок платежів за СВМ на тону продукції для виробників України

	Сценарій №1	Сценарій №2
Обсяг викидів парникових газів на тону продукції, т		
чавун	2,14	
напівфабрикати, прокат і зварні труби	2,38	
безшовні труби*	0,50	
Обсяг безкоштовних квот, т		
чавун	1,74	0,00
напівфабрикати, прокат і зварні труби	1,66	0,00
безшовні труби**	0,35	0,00
Прогнозна ціна дозволів на викиди, € на тону	41,9	
Розмір платежів за СВМ, € на тону		
чавун	17,1	89,8
напівфабрикати, прокат і зварні труби	30,4	99,8
безшовні труби*	6,4	20,9

Сценарій №2 передбачає в рази більші суми платежів за СВМ та є найменш прийнятним для виробників імпортової продукції, зокрема для України.

В Сценарії №2 обсяг попиту на купівлю квот на європейському ринку EU ETS значно зростає. Це може мати наслідком зростання цін на викиди, та, відповідно, зростання платежів СВМ для виробників імпортової продукції. В наших розрахунках використовується єдиний прогноз цін на викиди для обох сценаріїв, припускаючи, що параметри роботи EU ETS будуть переглянуті в результаті прийняття рішення по Сценарію №2.

* виробництво електросталеплавильним способом («Інтерпай»)

** компенсація СВМ у розрахунку на обсяг викидів парникових газів

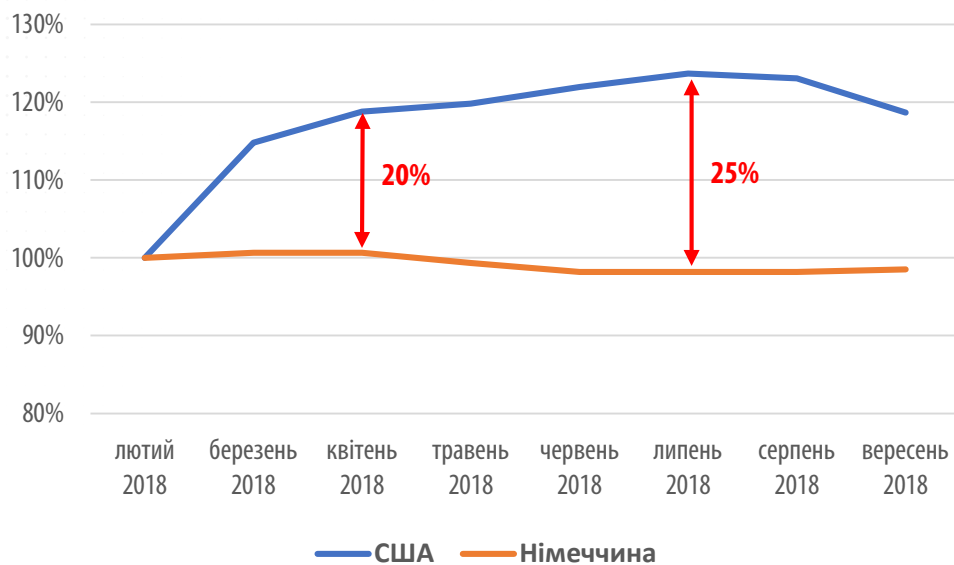
ОЦІНКА впливу СВВАМ на рівень цін

Від 44% до 80% подорожчання імпорту може перекидатися на покупця

Кейс США – запровадження імпортного мита на сталь у 25% у березні 2018 р.

Індекси внутрішніх цін на гарячекатаний рулон

Джерело: Kallanish Commodities, розрахунки GMK Center

У США в окремі періоди продавці змогли повністю перекинути на покупців ставку мита на сталь (25%). У середньому запровадження імпортних митних тарифів підвищило рівень цін у США на **20,1%**, порівняно з іншими країнами, наприклад з Німеччиною.

Кейс Єгипту – запровадження імпортного мита на арматуру в 25% у квітні 2019 р.

Індекси внутрішніх цін на арматуру

Після запровадження імпортного мита 25% в Єгипті продавці арматури змогли перекинути на покупців зростання цін максимум на 17,7%. У середньому рівень цін у Єгипті був на **10,9%** вищим, ніж в ОАЕ.

Вплив СВАМ на виробників імпоротної продукції буде різним – залежно від сортаменту

Частка електросталеплавильних потужностей в ЄС

Джерела: World Steel Dynamics, розрахунки GfK Center

СВАМ надасть переваги в конкурентоспроможності виробникам електросталі, викиди яких до 4 разів менші, ніж за конвертерної технології.

У країнах ЄС лише 6% потужностей з виробництва плоского прокату (г/к рулону) представлені електросталеплавильною технологією. Зовсім інша ситуація в сегменті довгого прокату, де 85% потужностей — електросталеплавильні.

Частка електросталеплавильних потужностей виробників імпоротної продукції

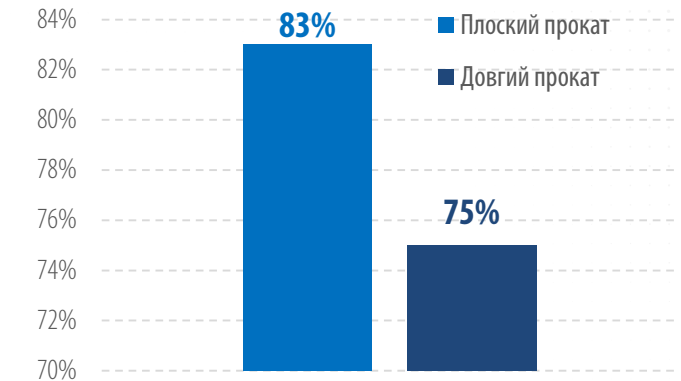

Схожа ситуація й у сегменті імпорту.

Рівень завантаження потужностей у сегменті плоского прокату значно вищий, ніж у сегменті довгого — 83% проти 75%.

Тому в результаті запровадження СВАМ виробники електросталі в сегменті плоского прокату не матимуть вирішального впливу на ринок, оскільки їхня частка на ринку замала, а потенціал зростання продажів обмежений високою завантаженістю потужностей.

Рівень завантаження потужностей в ЄС

Інша ситуація в сегменті довгого прокату, де частка електросталі на ринку висока, а рівень завантаженості дає змогу збільшити виробництво на 10%.

Тому виробники плоского прокату матимуть більше можливостей, щоб перекласти зростання витрат від СВАМ на ціну продукції (на покупця), на відміну від виробників довгого прокату.

Частина платежів СВAM буде перекладена на ціну продукції, тобто на кінцевого покупця

	Сценарій №1		Сценарій №2	
	Г/к рулон	Катанка	Г/к рулон	Катанка
Середній розмір платежів за СВAM виробників імпоротної продукції (подорожчання імпорту), € на тонну сталі	28	22	93	66
Зростання витрат для виробників ЄС внаслідок запровадження СВAM (подорожчання продукції місцевого виробництва), € на тонну сталі	0	0	73	33
Частина платежів за СВAM, що може бути перекладена на ціну, %	50%	0%	78%	50%
Частка зростання витрат, що може бути перекладена на ціну, € на тонну сталі	14	0	73	33

У Сценарії №1 зростання витрат внаслідок дії СВAM стосується тільки виробників імпоротної продукції. Ґрунтуючись на проведеному вище аналізі, припускаємо, що подорожчання імпорту плоского прокату, зокрема, г/к рулону в результаті дії СВAM буде на 50% перекладене на ціну, тобто на кінцевого покупця.

Перекладення платежів за СВAM на ціну в сегменті довгого прокату малоімовірно або несуттєве у зв'язку з домінуючою роллю виробників електросталі в цьому сегменті.

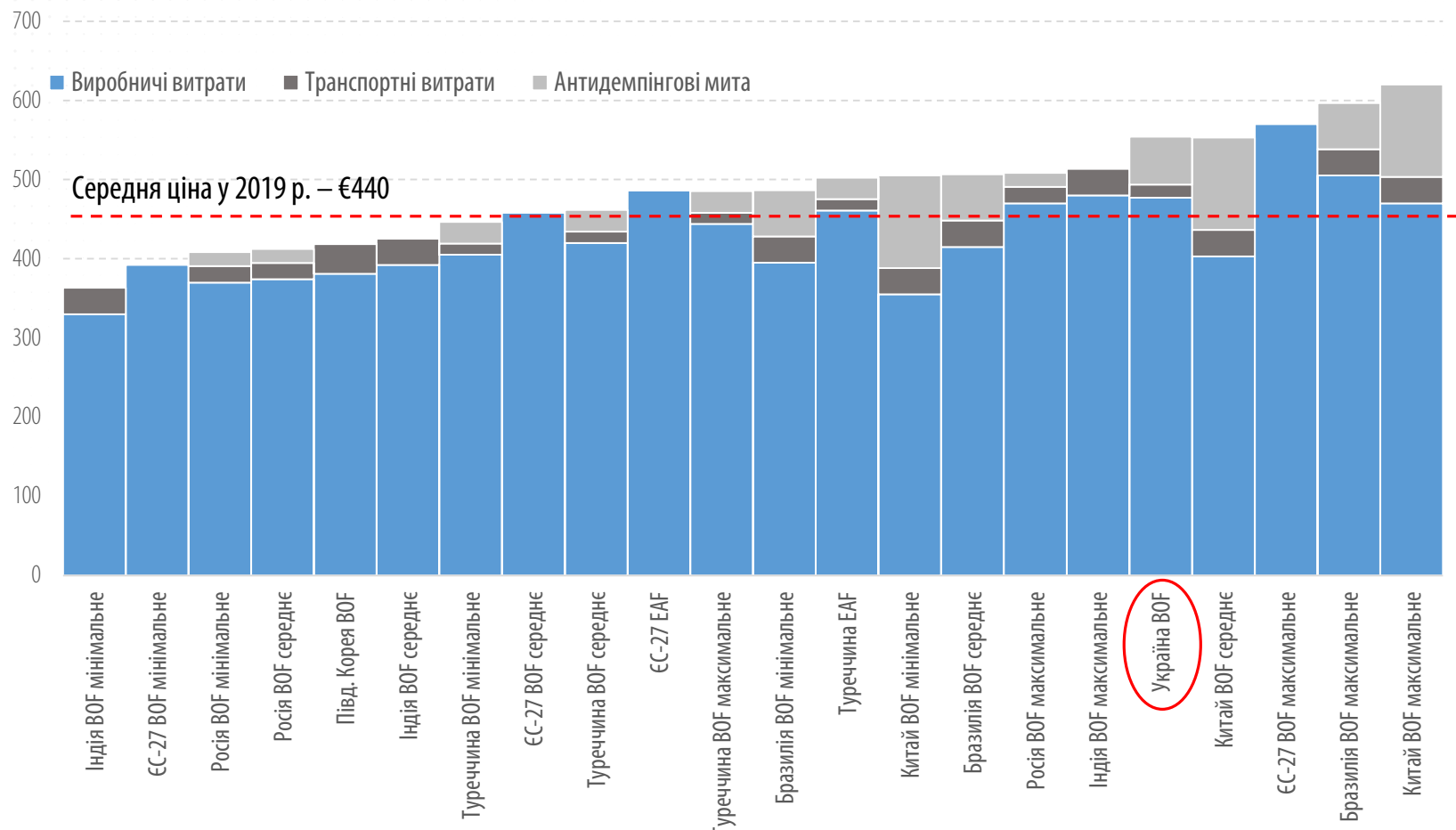
У Сценарії №2 зростання витрат в результаті дії СВAM стосується як виробників імпоротної продукції, так і виробників ЄС. Витрати виробників ЄС зростуть на суму скасованих безкоштовних квот, які вони отримували до запровадження СВAM. Для відновлення маржинальності виробники ЄС повністю перекладуть зростання своїх витрат на покупця. Зростання ціни в такому випадку становитиме понад 50% від середньої суми платежів за СВAM, застосованого до імпоротної продукції.

ОЦІНКА ВПЛИВУ СВАМ
на конкурентоздатність
виробників сталі України на ринку ЄС

Позиція українських виробників г/к рулону на ринку ЄС неконкурентна

Собівартість г/к рулону на ринку ЄС у 2019 році, € CIF Італія

Антидемпінгове мито в розмірі €60,5 робить г/к рулон українського виробництва неконкурентним за витратами на ринку ЄС. У 2022 р. відбудеться перегляд цього заходу.

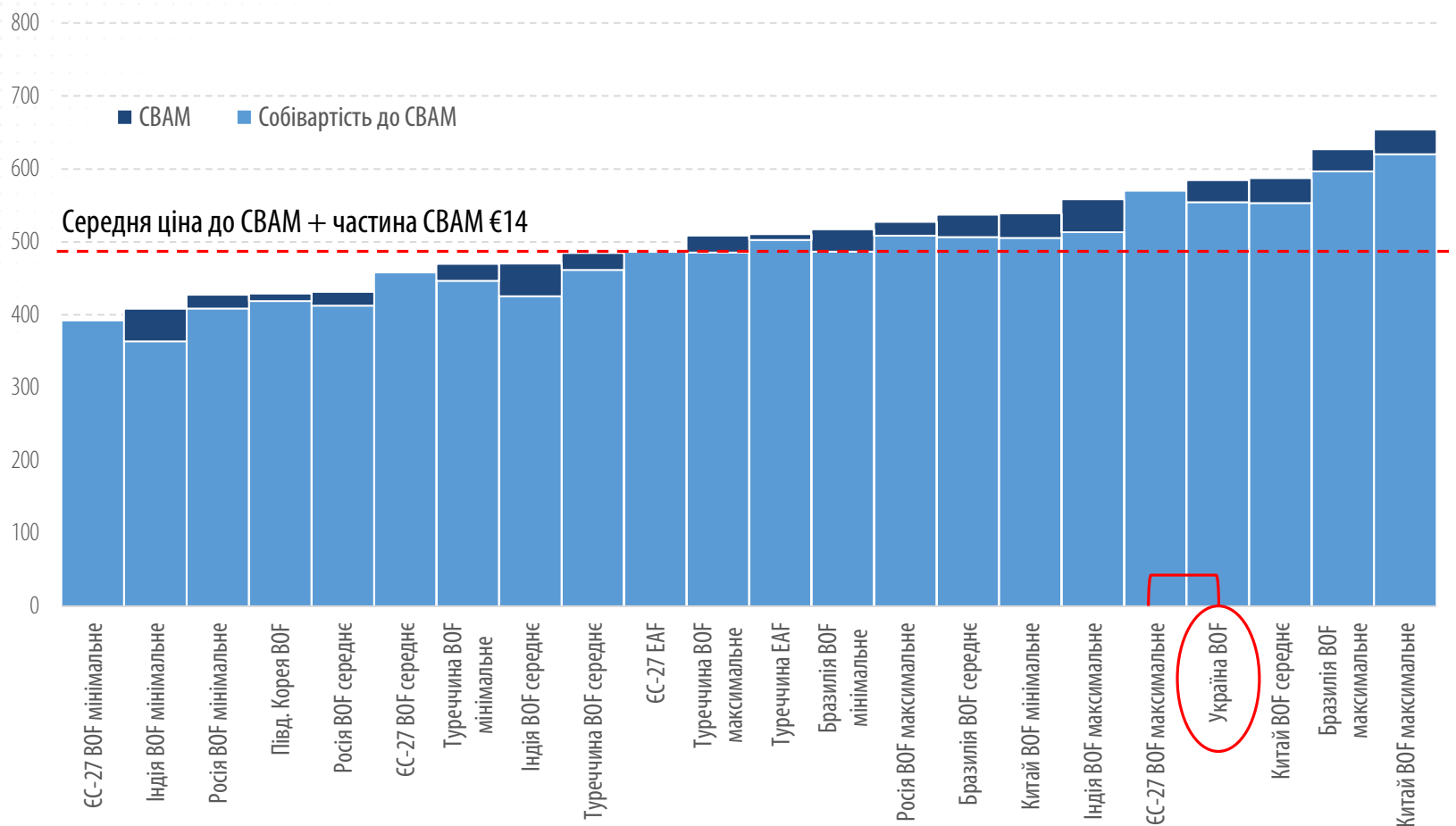
Оскільки основним фактором неконкурентоздатності г/к рулону є антидемпінгове мито, в інших сегментах плоского прокату, таких як г/к товстий лист, х/к прокат, прокат з покриттям, а також у сегменті напівфабрикатів (сляб), українські виробники мають можливість успішно конкурувати з місцевими гравцями та виробниками імпортої продукції.

[Докладніше про розрахунок собівартості.](#)

Джерело: [Production costs from iron and steel industry in the EU and third countries, Eurocomission 2020](#), розрахунки GMK Center

Вплив СВАМ на конкурентну позицію українських виробників г/к рулону: Сценарій №1

Собівартість г/к рулону в результаті дії СВАМ за Сценарієм №1, € CIF Італія

Більш збалансований сценарій дії СВАМ з наданням безкоштовних квот виробникам імпортової продукції погіршує конкурентну позицію виробників України. У результаті найменш ефективні виробники ЄС виграватимуть за витратами у українських виробників.

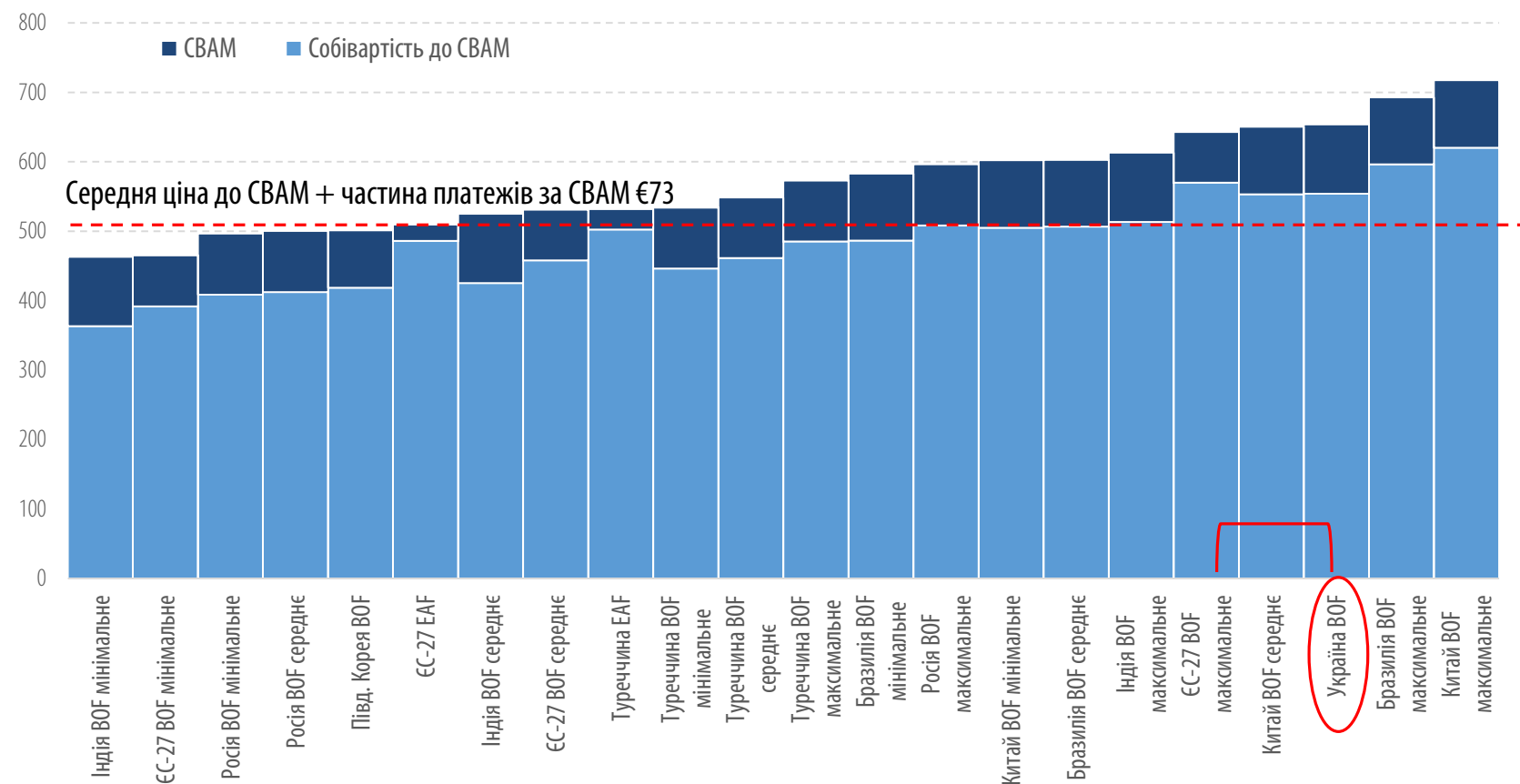
За такого сценарію поставки г/к рулону до ЄС були б неможливими. Оскільки конкурентоспроможність інших продуктів вища, матиме місце заміщення експорту г/к рулону іншими продуктами: слябом або х/к прокатом. Але слід відзначити ризик втрати обсягів експорту плоского прокату. Важливий фактор – результати перегляду антидемпінгових митних тарифів на г/к рулон.

У випадку поставок інших продуктів плоского прокату матиме місце зниження маржинальності.

Джерело: [Production costs from iron and steel industry in the EU and third countries, Eurocomission 2020](#), розрахунки GMK Center

Вплив СВАМ на конкурентну позицію українських виробників г/к рулону: Сценарій №2

Собівартість г/к рулону в результаті дії СВАМ за Сценарієм №2, € CIF Італія

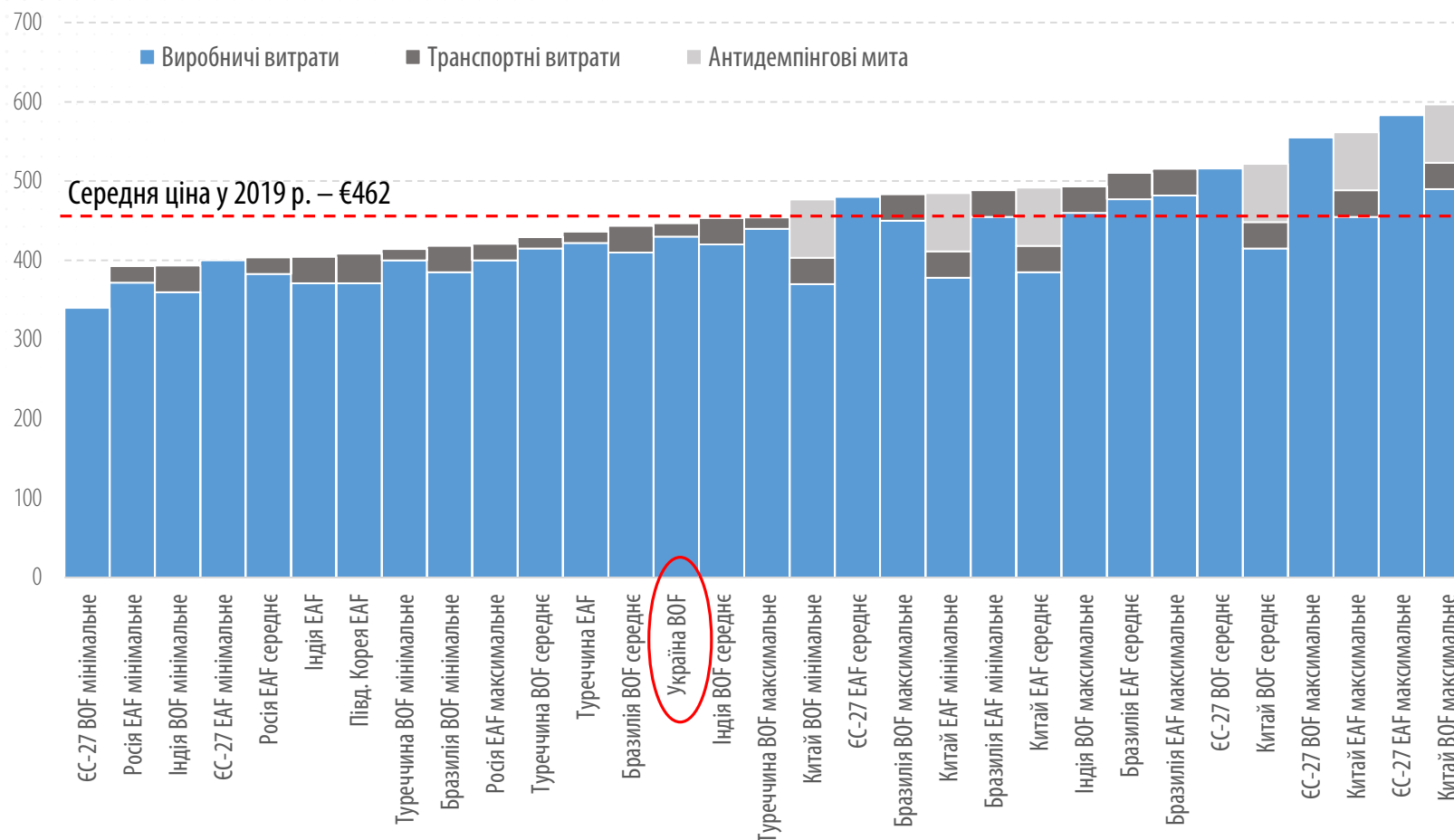

Більш жорсткий сценарій дії СВАМ – без надання безплатних квот виробникам імпоротної продукції та їх скасування для виробників ЄС – означає зростання витрат і для імпорту, і для місцевої продукції. Вплив СВАМ на зростання ціни для кінцевого виробника буде більшим. Але це все одно збільшить відставання українських виробників у витратах та погіршить їхню конкурентну позицію.

За такого сценарію поставки г/к рулону до ЄС були б неможливими. Ризик втрати обсягів експорту більш високий. У випадку поставок інших продуктів плоского прокату матиме місце зниження маржинальності.

Конкурентна позиція українських виробників катанки ризикована

Собівартість катанки на ринку ЄС у 2019 році, € CIF Італія

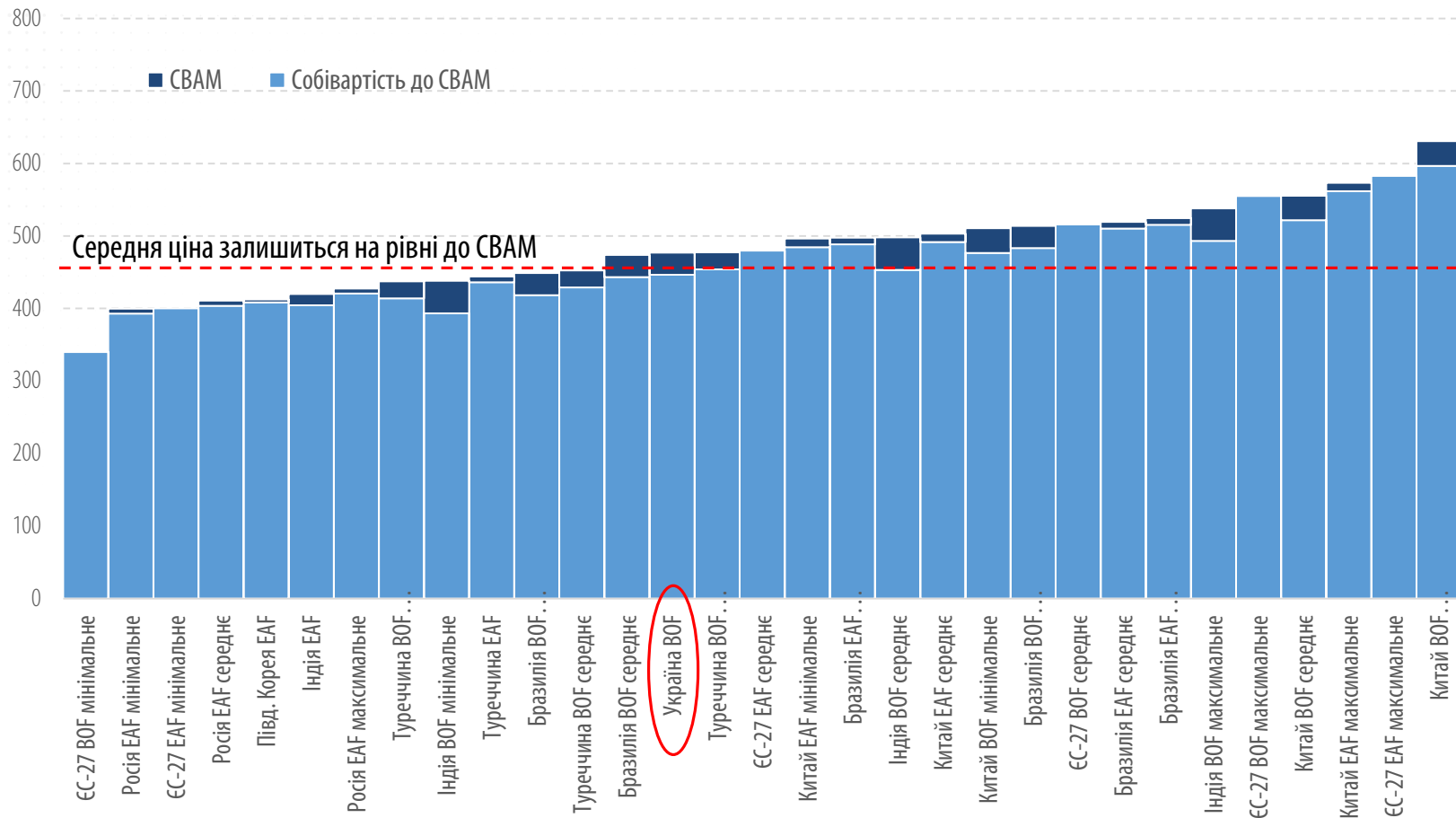

Конкурентна позиція України на європейському ринку катанки давала змогу в непростому 2019 р. працювати в «плюс». Україна має найбільший обсяг квот на імпорту катанки до ЄС.

Але запровадження СВМ може істотно змінити ситуацію, оскільки більша частина потужностей, як у ЄС, так і в країнах – виробниках імпортової продукції, представлена електропечами, тоді як українські виробники працюють за конвертерною технологією, що пов'язане з більшими викидами CO₂.

Вплив СВАМ на конкурентну позицію українських виробників катанки: Сценарій №1

Собівартість г/к рулону в результаті дії СВАМ за Сценарієм №1, € CIF Італія

У результаті запровадження СВАМ українські виробники довгого прокату втратять свою конкурентоспроможність – прибуткова позиція зміниться на збиткову.

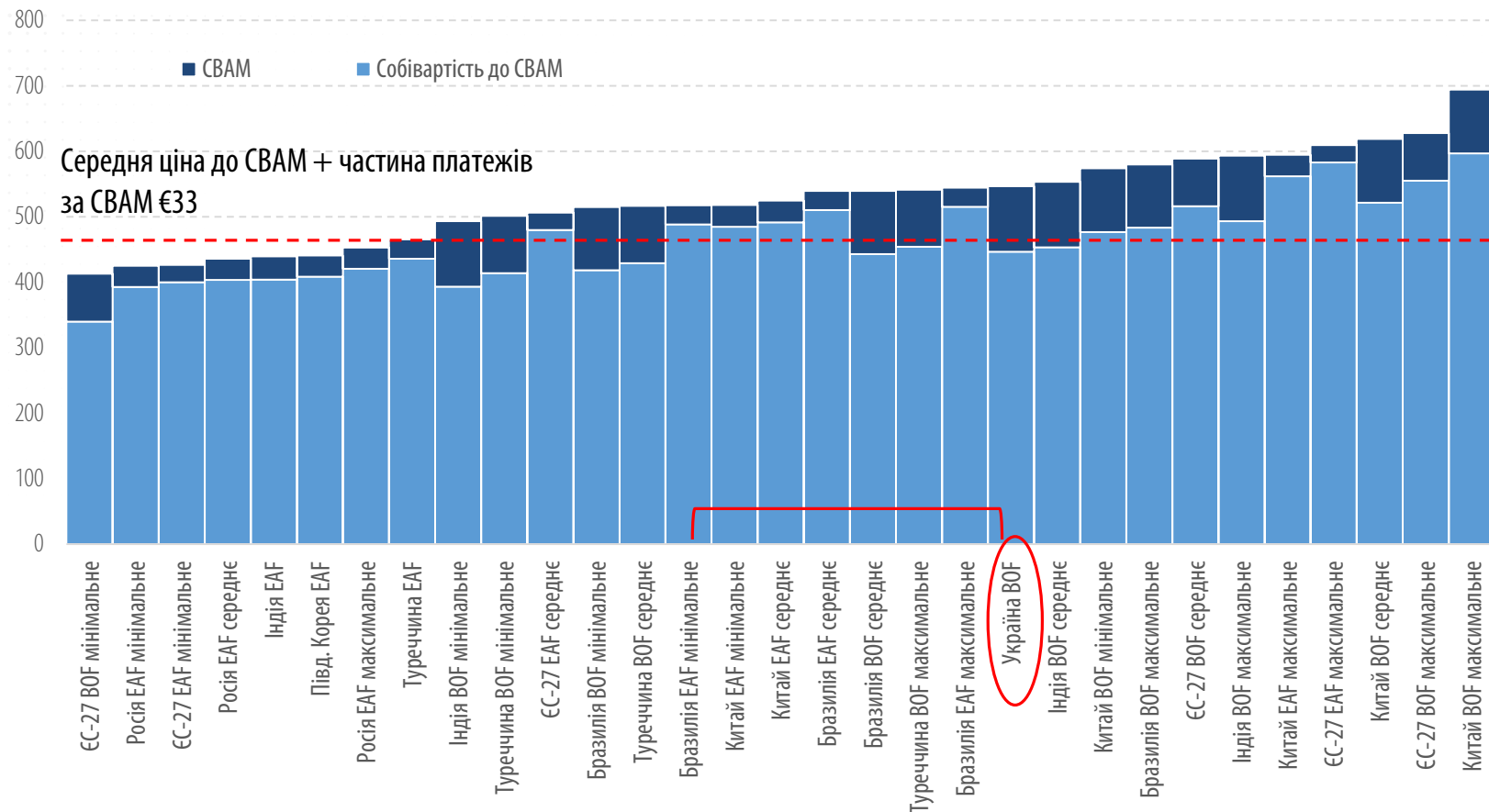
Водночас виробники електросталі ЄС отримують переваги. Перекласти частину платежів за СВАМ на ціну малоімовірно, оскільки виробники електросталі в ЄС займають 85% ринку і мають незавантажені потужності.

Оскільки рішення про продажі приймається на основі маржинальних витрат, а наведені дані собівартості ґрунтуються на сукупних витратах, імовірно, що обсяги експорту збережуться. Але маржинальність продажів зменшиться.

Джерело: [Production costs from iron and steel industry in the EU and third countries, Eurocomission 2020](#), розрахунки GMK Center

Вплив СВАМ на конкурентну позицію українських виробників катанки: Сценарій №2

Собівартість г/к рулону в результаті дії СВАМ за Сценарієм №2, € CIF Італія

У жорсткому сценарії СВАМ значно погіршує конкурентну позицію українських виробників довгого прокату. Україна програє всім ключовим конкурентам, зокрема виробникам електросталі.

Європейські виробники довгого прокату електричним способом намагатимуться використати переваги у витратах для нарощування поставок, оскільки мають рівень завантаження потужностей на рівні 75%. Потенціал нарощування виробництва оцінюємо в 10%, що дасть змогу досягти рівня завантаження потужностей 83-84%.

Тобто українські виробники мають ризик втратити 10% обсягів експорту по всьому сортаменту довгого прокату. Також матиме місце зниження маржинальності.

Джерело: *Production costs from iron and steel industry in the EU and third countries, Eurocomission 2020*, розрахунки GMK Center

Розрахунок наслідків дії СВМ для виробників сталі України

Розрахунок наслідків дії СВМ для виробників України

	До СВМ	Сценарій №1	Сценарій №2
Обсяги експорту, тис. т			
чавун	545	0	0
плоский прокат, сляби, зварні труби	4430	4430	4430
довгий прокат, кв. заготовка	1086	1086	977
безшовні труби	120	120	120
Платежі за СВМ, € млн	-	168	542
Частина платежів за СВМ, яка може бути перекладена на ціну, € млн	-	74	360
Негативний вплив СВМ, € млн	-	250	382
Втрата обсягів експорту	-	155	200
Зменшення маржинальності	-	95	182

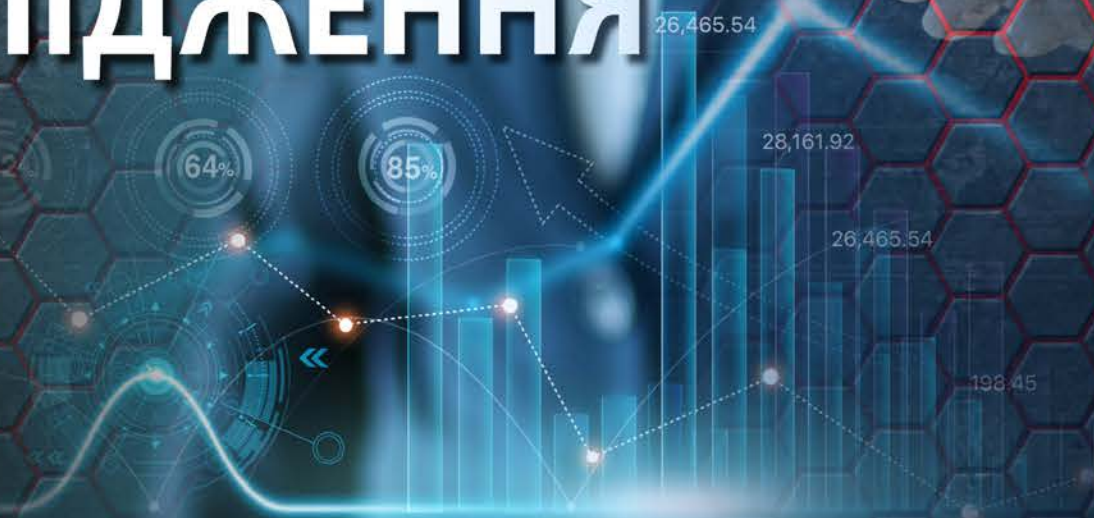
Запровадження СВМ спричинить зниження обсягів експорту металургійної продукції до ЄС. Зокрема, ймовірно, що експорт чавуну буде зупинений (близько 0,5 млн т на рік), оскільки це продукція з найменшою додатною вартістю, вплив СВМ на яку буде найбільшим.

Також матиме місце зниження експорту довгого прокату на 10% (110 тис. т) за сценарієм №2. У сортаменті плоского прокату ймовірна зміна структури. Якщо дію мита на експорт г/к рулону буде продовжено, обсяги г/к рулону будуть розділені між слябом та х/к прокатом.

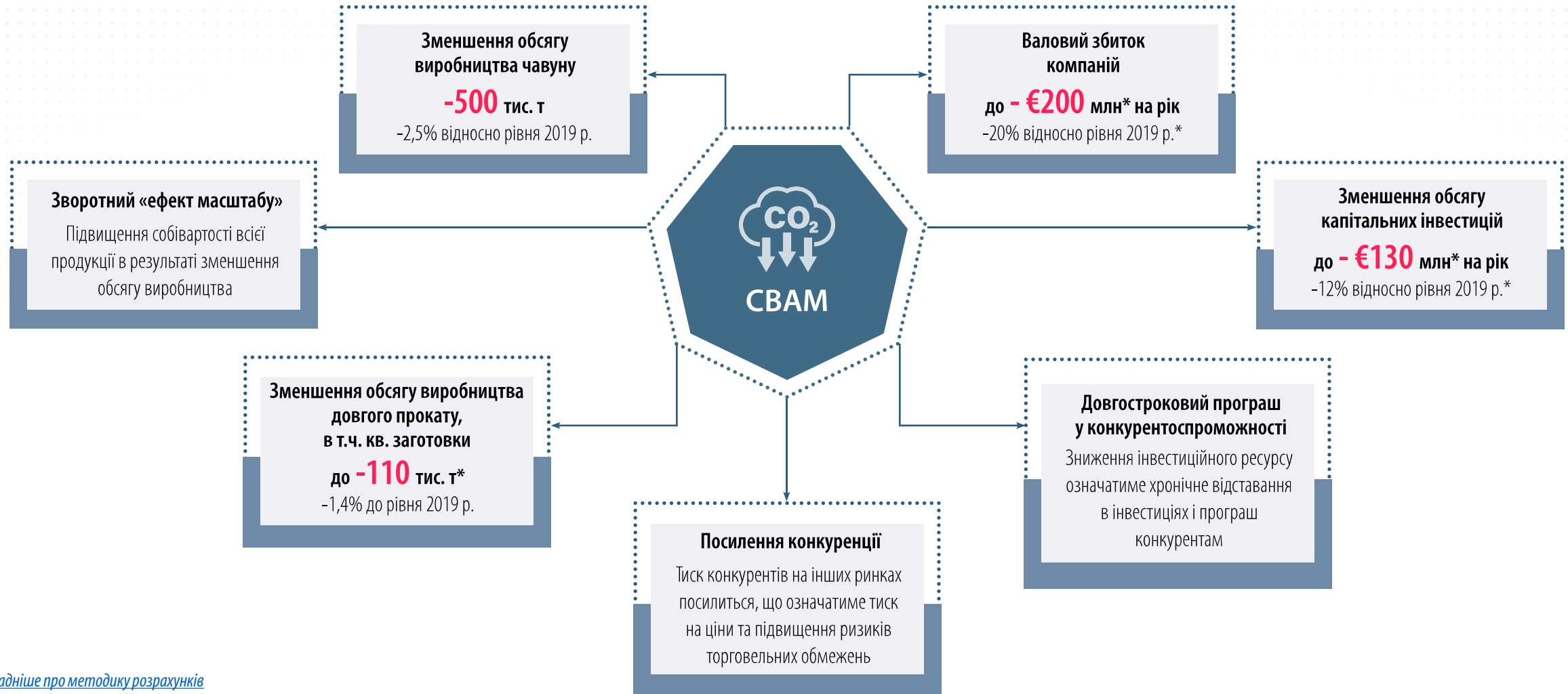
Прогнозні обсяги експорту прийняті на рівні 2019 р., або 2020 р., якщо в 2020 р. досягнуто більш високого показника, оскільки очікується відновлення обсягів споживання в ЄС до рівня 2019 р. уже у 2021 р. та стагнація ринку в подальшому.

У розрахунку частини платежів за СВМ, яка може бути перекладена на ціну, припущення для плоского прокату будуть дійсні й для зварних труб, а для безшовних труб – припущення для довгого прокату, виходячи з відповідної структури виробничих потужностей в ЄС.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наслідки дії СВМ для виробників сталі України

[Докладніше про методику розрахунків](#)

* згідно з розрахунками за Сценарієм №2

Наслідки для економіки України від застосування СВМ для виробників сталі

Зменшення ВВП України

до - **€700** млн*,
у т.ч. у суміжних галузях
та supply chain
-0,5% відносно рівня 2019 р.

Зменшення доданої вартості
в промисловості України

до - **€570** млн*,
у т.ч. у суміжних галузях та
supply chain
-2,1% відносно рівня 2019 р.

Зменшення надходження
податків до Державного бюджету

до - **€140** млн*,
або більше 4 млрд. грн.

Погіршення сальдо
торговельного балансу

до - **€380** млн*

[Докладніше про методику розрахунків](#)

* згідно з розрахунками за Сценарієм №2

СВАМ матиме негативний вплив на обсяги випуску

У результаті застосування СВАМ втрата обсягів експорту сягне €155-200 млн на рік в залежності від сценарію.

Наразі розглядаються два основні сценарії застосування СВАМ: з наданням безкоштовних квот на викиди для виробників імпортової продукції (Сценарій №1), без надання безкоштовних квот для імпорту з одночасним скасуванням безкоштовних квот для виробників у ЄС (Сценарій №2). Сценарій №2 передбачає в разі більші суми платежів за СВАМ та є найменш прийнятним для виробників імпортової продукції, зокрема українських.

Частина платежів за СВАМ може бути перекладена на ціну, тобто на кінцевого покупця. Розмір цієї частини становитиме від 0% до 78% залежно від сценарію та групи продуктів. На ринку довгого прокату ЄС 85% потужностей — електросталеплавильні, тож ці виробники отримують конкурентну перевагу в результаті дії СВАМ. Рівень завантаже-

ності потужностей європейських виробників дає змогу збільшити виробництво на 10%. Тому СВАМ несе більше ризиків для українських виробників довгого прокату (АМКР, ДМК, ДМЗ).

Імовірно, що в результаті дії СВАМ експорт чавуну з України до ЄС буде зупинений (близько 0,5 млн т на рік), оскільки це продукція з найменшою доданою вартістю, вплив СВАМ на яку буде найбільшим.

У результаті дії СВАМ конкурентна позиція виробників г/к рулону постраждає. Сама позиція буде неконкурентною переважно через чинне антидемпінгове мито. Якщо дію мита у 2022 р. буде продовжено, експорт г/к рулону до ЄС буде зупинено. Обсяг поставок 2019 р. становив 370 тис. т. Але загальний обсяг експорту плоского прокату не зміниться. Натомість імовірно є зміна структури: обсяги г/к рулону будуть розділені між слябом та х/к прокатом.

У результаті дії СВАМ конкурентна позиція українських виробників на ринку довгого прокату зміниться з прибуткової на збиткову. За Сценарієм №2 вітчизняні виробники програють у витратах усім основним конкурентам, на перші позиції вийдуть виробники електросталі, що намагатимуться збільшити рівень завантаження потужностей та виробництва. Імовірно є втрата до 10% обсягу продажів по всьому сортаменту довгого прокату (110 тис. т).

Падіння обсягів виробництва, у свою чергу, теж знижуватиме конкурентоспроможність вітчизняної продукції через зворотний ефект масштабу, тобто зростання питомих умовно-постійних витрат.

Наслідком СВАМ буде зниження стійкості вітчизняної галузі в кризові періоди. Тобто будь-який кризовий період матиме глибші наслідки для українських виробників, наприклад, тимчасовий простій потужностей, персоналу.

СВАМ гальмуватиме інвестиційні процеси в промисловості

Платежі металургів за СВАМ становитимуть €168-542 млн на рік залежно від сценарію, що знизить фінансові результати галузі на €105-200 млн. Погіршення фінансових результатів означитиме зниження інвестиційного ресурсу. У результаті капітальні інвестиції виробників сталі можуть впасти на 12%, або €130 млн на рік.

СВАМ спричинить хронічне відставання українських виробників в інвестиціях, яке наростатиме. Зрештою українські виробники програватимуть в ефективності, їхня конкурентна позиція погіршиться, що матиме наслідком падіння обсягів експорту та виробництва.

Питання нестачі інвестиційного ресурсу є дуже гострим для виробників сталі, що відчувають підвищену потребу у фінансуванні для виконання вимог впровадження BAT (best available technologies).

Зниження фінансових результатів компаній га-

лузі зменшить можливість залучення боргового капіталу, а також окупність інвестиційних проєктів, що матиме негативний вплив на інвестиційні процеси в галузі та промисловості загалом, оскільки металургійна галузь є великим замовником низки галузей.

Країни-конкуренти мають інструменти прихованого субсидування виробників сталі. Для компаній з таких країн наслідки дії СВАМ можуть бути компенсовані державою, що несе додаткові ризики відставання українських металургів в інвестиціях.

Масштаб негативних наслідків дії СВАМ як для галузі, так і для всієї економіки поглиблюватиметься з кожним роком, оскільки ціна дозволів на викиди має тенденцію до зростання. До 2030 р. очікується зростання цін дозволів викиди на 70%. Але втрати для економіки зростуть непропорційно більше за темпи росту цін

на викиди, оскільки більші платежі значатимуть погіршення цінової конкурентоспроможності, тож матиме місце додаткове падіння обсягів експорту та додаткове зниження інвестиційного ресурсу.

Оскільки українські компанії в результаті дії СВАМ будуть глибше відчувати кризові періоди, матимуть місце касові розриви, складнощі в обслуговуванні боргових зобов'язань, що стримуватиме інвестиційну активність у галузі.

Погіршення фінансових результатів металургійних компаній означатиме зменшення можливостей інвестицій у соціальні проєкти, зменшення фінансування ESG-активності, в т.ч. екологічних проєктів.

Тобто СВАМ буде не прискорювати, а, навпаки, гальмувати процес декарбонізації, оскільки негативно впливатиме на інвестиційні процеси в Україні.

СВАМ є дискримінаційним по відношенню до України

Під дію СВАМ підпадає експорт металургійної галузі на суму €2,5 млрд. Металургійна галузь України буде однією з найбільш уражених у результаті запровадження СВАМ.

Залежність вітчизняної галузі від ринку ЄС є найбільшою серед інших експортерів. Частка поставок металопродукції до ЄС навіть більша, ніж на внутрішній ринок України — 26% проти 23%. Частка конвертерних потужностей, включено з мартенівськими, в галузі України теж одна з найбільших у світі — близько 90%. Тобто, структура вітчизняної галузі та географія її продажів зумовлюють той факт, що на національному рівні Україна постраждає від дії СВАМ сильніше за своїх конкурентів.

СВАМ є дискримінаційним по відношенню до конвертерного способу виробництва сталі. І проблема тут не в більших питомих викидах українських виробників: 2,38 т CO₂ на тону сталі

порівняно із середніми 2,15 т у країнах конкурентах. Проблема в тому, що конвертерна технологія не має суттєвого потенціалу зниження викидів CO₂. Але розвиток конвертерного виробництва в Україні пов'язаний з перевагами, які надає доступ до ресурсів залізорудної сировини. СВАМ позбавить Україну конкурентних переваг.

Застосування СВАМ матиме негативні наслідки для економіки України. Вплив на одну лиш металургійну галузь означатиме втрату до €700 млн ВВП, або 0,5%. Це призведе до втрати €140 млн податкових надходжень до державного бюджету. Сальдо торговельного балансу погіршиться на €380 млн.

Для нейтралізації негативних наслідків Україна має домогтися індивідуального підходу в рамках СВАМ. Оскільки Україна прийняла на себе зобов'язання з імплементації європейського екологічного законодавства і приєдналася до

European Green Deal, синхронізація кліматичної політики унеможливіє перенесення вуглецевоємних виробництв з ЄС до нашої країни. Тобто ризик так званого витоку вуглецю (carbon leakage) для України нейтралізований.

Формат СВАМ не має спотворювати конкурентних переваг. Сама сутність «зеленого» переходу надає переваги розвиненим країнам. Адже Україна не має таких можливостей державного фінансування проєктів декарбонізації, як ЄС, не застосовує заходи прихованого субсидування, як Росія, Іран або Китай. Це зрештою призведе до витіснення українських виробників з ринку ЄС.

ЄС є найважливішим торговельним партнером України з часткою в 41,5% у 2019 р. СВАМ перешкоджатиме інтеграції України до ринку ЄС, тобто цілям Угоди про асоціацію. Натомість індивідуальний підхід, навпаки, стимулюватиме розвиток торговельних відносин.

ДОДАТКИ

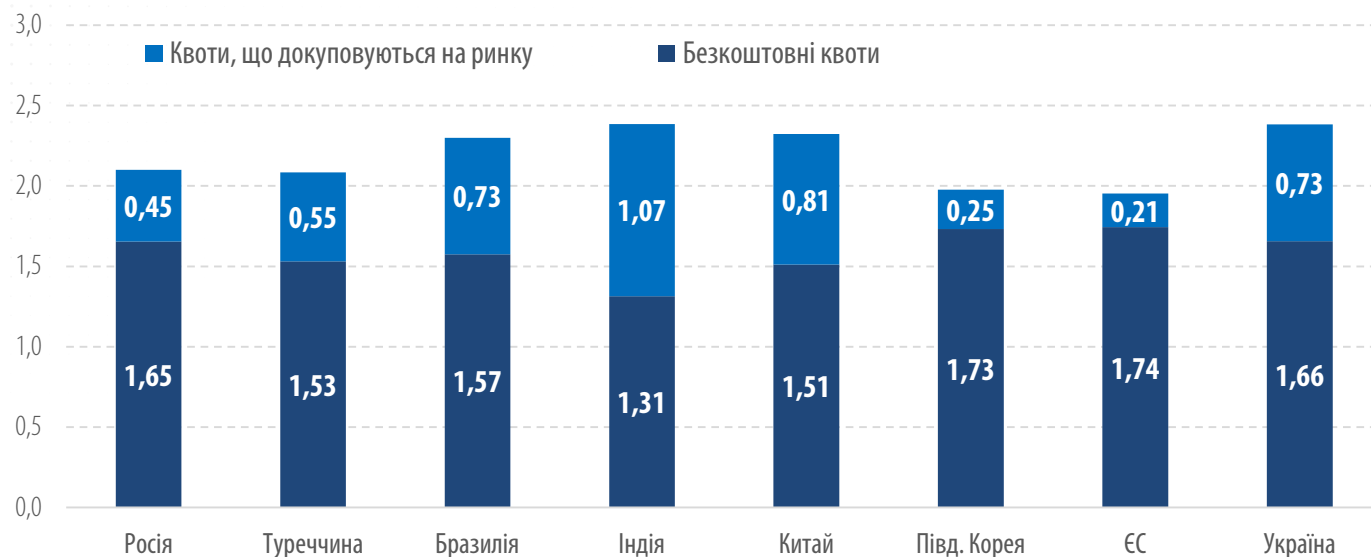
Додаток 1. Опис методики розрахунків обсягу безкоштовних квот

Додаток 2. Опис методики розрахунку собівартості

Додаток 3. Опис методики розрахунків наслідків дії СВМ

Додаток 1. Опис методики розрахунків обсягу безкоштовних квот

Парникові квоти для постачальників конвертерної сталі в ЄС, тон CO₂ на тону сталі

Джерела: корпоративні звіти, IEA, BCG, дані ЗМІ, розрахунки GMK Center

За умови наявності безкоштовних квот (free allowances) виробники конвертерної сталі будуть змушені докуповувати від 10,8% (ЄС) до 44,9% (Індія) від загального обсягу необхідних квот.

Ці результати отримано на основі методики, викладеної в EC COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) 2019/331 of 19 December 2018 determining transitional Union-wide rules for harmonised free allocation of emission allowances pursuant to Article 10a of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council.

Шляхом застосування вказаної методики отримано бенчмарк викидів CO₂ на основі використання найкращих доступних технологій. Цей показник відображає питомі обсяги викидів CO₂ у перерахунку на медіану виробництва конвертерної сталі в 2014-2018 рр.

За допомогою корегування на прогнозний обсяг виробництва сталі в 2023 р., отриманий бенчмарк було використано для калькуляції квот, які виробникам з різних країн доведеться докуповувати на ринку.

Обсяги необхідних парникових квот визначено з урахуванням викидів CO₂ в рамках Score 1 та Score 2.

Додаток 2. Опис методики розрахунку собівартості

Компоненти виробничих витрат, наведених у Звіті

Компоненти	Елементи витрат
Енергія	Покупна електроенергія, природний газ, вугілля, всі види попутних газів, що генеруються в процесі виробництва коксу, чавуну та сталі
Робоча сила	Сукупні витрати, пов'язані з робочою силою
Сировина	Залізорудна сировина, вугільна сировина (термальне, коксівне вугілля, антрацит, пиловугільне паливо для вдування в доменні печі), легуючі елементи та феросплави, брухт чорних металів, покупні напівфабрикати
Кредит (вирахування з витрат)	Відходи брухту, попутні гази та пара, що використовуються як джерело енергії, шлаки
Інші	Флюси, електроди, вода, кисень, інертні гази, накладні витрати, процент на робочий капітал, запасні частини, витрати, пов'язані з викидами парникових газів

Для аналізу конкурентоспроможності та виявлення впливу СВМ на конкурентоспроможність українських виробників сталі було використано дані виробничих витрат зі Звіту Єврокомісії «Production costs from iron and steel industry in the EU and third countries». [Завантажити звіт](#)

У цьому Звіті представлені сукупні виробничі витрати виробників г/к рулону та катанки на умовах EXW, у тому числі накладні витрати та витрати на капітал, а також витрати на купівлю квот на викиди парникових газів. У Звіті аналізуються виробничі витрати 153 виробників з розбивкою за технологіями виробництва, в т.ч. з України: один виробник г/к рулону, що виробляє сталь конвертерним способом, та один виробник катанки, що також виробляє сталь конвертерним способом.

Для порівняння конкурентоспроможності на ринку ЄС основних виробників імпортової продукції виробничі витрати додатково приведені до умов CIF Італія шляхом додавання середніх транспортних витрат та антидемпінгових чи інших імпорتنних мит. Транспортні витрати прийнято в таких сумах: Росія – \$25 на тонну прокату, Туреччина – \$17, Індія – \$40, Південна Корея – \$45, Бразилія – \$40, Китай – \$40, Україна – \$20. Якщо антидемпінгові мита для країни визначались як діапазон ставок, до суми виробничих витрат додавали середнє значення антидемпінгового мита.

Джерело даних для Звіту – CRU. Дані у Звіті представлені у вигляді середнього значення та діапазону мінімального та максимального значень, що використовувалися в цьому дослідженні як окремі показники.

Додаток 3. Опис методики розрахунків наслідків дії СВАМ

Для галузі

Втрату обсягів експорту чавуну до ЄС вважаємо втратами обсягів виробництва, оскільки ЄС є другим за важливістю ринком чавуну для українських виробників, після США. Після втрати ринку ЄС умови конкуренції на ринку США погіршаться, а знайти інший зрівняний за розмірами ринок неможливо.

Втрату обсягів експорту довгого прокату вважаємо втратами виробництва, оскільки за останні кілька років зміна напрямків експорту довгого прокату мала наслідками втрату обсягів.

Валовий збиток у результаті дії СВАМ розрахований як сума втрат за статтею «Зменшення маржинальності» та від зниження доданої вартості через втрату обсягів випуску (експорту). Останній показник розрахований на основі співвідношення між сумою випуску та сумою за статтею «Валовий прибуток, змішаний дохід» з таблиці «Витрати-Випуск». За базу розрахунку відсоткової зміни цього показника відносно рівня 2019 р. прийняте значення «Валовий прибуток, змішаний дохід» з таблиці «Витрати-Випуск».

Зменшення обсягу капітальних інвестицій у галузі розраховане на основі історичного співвідношення між сумою EBITDA та сумою капітальних інвестицій: інвестується \$2 з \$3 EBITDA [дуб. звіт GMK Center](#). Зменшення EBITDA прийняте в сумі «валового збитку».

Для економіки України

Для аналізу впливу СВАМ на ВВП, у т.ч. на суміжні галузі та supply chain і додану вартість у промисловості, використовувалися дані таблиці «Витрати-Випуск». Так, 1 грн ВВП за видом діяльності «Металургійне виробництво» створює 2,62 грн ВВП в інших галузях, а 1 грн доданої вартості за видом діяльності «Металургійне виробництво» – 1,76 грн в інших галузях промисловості.

Зменшення надходження податків до державного бюджету України внаслідок запровадження СВАМ розраховане на основі частки податкових надходжень у ВВП – 20% у 2019 р.

Погіршення сальдо торговельного балансу включає втрати обсягів експорту, платежі за СВАМ, а також зростання цін на ринку в результаті дії СВАМ.

Як база для зіставлення прийняті результати 2019 р., оскільки це останній період до епідемії COVID-19 та останній період, за який наявна інформація таблиці «Витрати-Випуск» і дані щодо собівартості виробництва металургійної продукції. Також 2019 р. розглядається як база для відновлення ділової активності у 2021 р.

Розрахунки базуються на прогнозних умовах, що матимуть місце в 2023 р.

Даний звіт може бути використаний тільки в інформаційних цілях.
Наведені в звіті аналітичні дослідження, висновки є достовірними лише з урахуванням зазначених припущень і обмежувальних умов. Висновки і рекомендації є особистими, неупередженими і професійними судженнями співробітників ТОВ «ГМК Центр».
Співробітники ТОВ «ГМК Центр» не мають особистої або фінансової зацікавленості в предметі дослідження.
Дослідження базуються на інформації із загальнодоступних джерел, в тому числі засобів масової інформації та мережі Інтернет.
ТОВ «ГМК Центр» вважає цю інформацію достовірною і не проводить незалежну перевірку її точності і повноти.
ТОВ «ГМК Центр» не несе відповідальності за достовірність інформації, використаної інформації.
Висновки, наведені в звіті, актуальні лише на дату звіту.
Зміна ринкових, макроекономічних, політичних умов може призвести до значних змін результатів дослідження.
Звіт призначений для використання виключно в якості цілого документа. Розділ або зміна будь-якого розділу або сторінки заборонені і роблять звіт недійсним.

Контактна інформація

Horst Wiesinger Consulting GmbH

FN 210327
Straßerau 6, 4020 Linz, Austria
+43 732 7804402

Директор

+43 732 7804402
office@hwcon.com

Доктор Хорст Візінгер

ТОВ «ГМК Центр»

ЄДРПОУ 42306047
01024, Україна, м Київ, вул. Шовковична, 42-44
+38 044 333 76 18

Директор

+38 044 333 76 18
s.zinchenko@gmk.center

Станіслав Зінченко

Головний аналітик

+38 044 333 76 18
a.tarasenko@gmk.center

Андрій Тарасенко

Аналітик,

кандидат економічних наук

+38 044 333 76 18
a.glushchenko@gmk.center

Андрій Глущенко